

ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ ІВАНОВ – КОРИФЕЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДОЗНАВСТВА

(КОНФЕРЕНЦІЯ ДО 170-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ, ХАРКІВ,
1 – 2 ГРУДНЯ 2007 Р.)

Наталія Аксьонова

Минуло 170 років від дня народження Петра Васильовича Іванова – «простого труженика науки», на праці якого посилається вже не одне покоління дослідників Слобожанщини. З цієї нагоди у Харківському історичному музеї відбулася Всеукраїнська наукова конференція. П. Іванов народився у м. Чугуєві і свою науково-дослідну роботу (спочатку в галузі етнології, а згодом і етнографії) присвятив Слобожанщині. Тому вшанування пам'яті цього унікального дослідника-аматора Слобожанщини є даниною не тільки його науковій спадщині, але й загалом проблематиці народознавчих досліджень нашого краю.

Конференція, присвячена 170-річчю видатного аматора-етнографа Петра Іванова була ініційована Спілкою етнологів та фольклористів міста Харкова, яка провела цю акцію за підтримки співробітників Харківського історичного музею.

Крім харківських науковців у конференції взяли участь представники Києва, Одеси, Луцька, Чернівців, Полтави. Постать П. Іванова, видатного оповідача народного життя, привертає увагу не тільки українських дослідників: серед тих, хто подав свої доповіді на конференцію – російські вчені Воронежя та Башкірії.

Під час пленарного засідання було презентовано два видання, які вшановують пам'ять Петра Іванова: перевидання його етнографічної збірки «Жизнь и поверья крестьян Купянского уезда Харьковской губернии», видана 1907 року в 17 томі Збірника Харківського історико-філологічного товариства; Петро Іванов – дослідник Куп'янщини (1837, 1931): Бібліографічний покажчик / Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка, Спілка етнологів та фольклористів м. Харкова /

Уклад. О. М. Дмитрієва, наук. ред. М. М. Красиков. – Х. 2007. Ці видання не тільки будуть популяризувати науковий доробок відомого етнолога, але й стануть вагомим внеском до подальших праць дослідників, які працюватимуть у галузі духовної культури, її архаїчних проявів і народної демонології, повір'їв і обрядів, а також народних розповідей і казок. Неабияку зацікавленість під час конференції викликало обговорення питань пропаганди і втілення етнографічної та фольклорної освіти в Харківському регіоні як серед студентів, так і серед учнів шкіл.

Конференція збрала 50 етнологів та фольклористів, виступи яких були репрезентовані такими секціями: «Петро Іванов – науковець і громадський діяч», «Традиційна народна культура та сучасність», «Традиційні світоглядні уявлення», «Дитячий фольклор у записах Петра Іванова». Спрямування за яким працювала конференція, слід визначити як проблему вивчення традиційного народного світогляду як у науковій спадщині, так і в сучасних дослідженнях. Особливо слід відзначити науково-практичні роботи, присвячені фіксації архаїчних уявлень у сучасних етнографічних дослідженнях: «Народні звичаї та обряди, пов'язані з оранкою та сівбою» Л. Костенко (Київ), «Астрономічні знання і космогонічні уявлення українців» С. Чибирак (Луцьк), «Післяродовий цикл обрядів українців: традиції та сучасність» А. Троцик (Одеса). Окрему групу становили роботи, які стосувалися проблематики семантичних досліджень традиційного українського світогляду й теоретичних засад етнологічної науки, – «Сучасні школи етнолінгвістики і проблеми етнолінгвістичних досліджень Слобожанщини» Д. Сало, Г. Кар-

наушенко (Харків), «Традиційний світогляд українців» С. Верговський (Київ).

Надбанням конференції стали роботи з семантики народних звичаїв та побуту «Матеріалізація традиційного світогляду українців у формуванні інтер'єру сільського житла» Т. Косміної (Київ), «Звичаї та обряди, пов'язані з народженням дитини, їх духовна мотивація» Р. Свириди (Київ), «Семантика весільних хлібів: за матеріалами весілля на Слобожанщині» О. Часник (Харків).

На конференції здебільшого розглядалися питання вивчення традиційного народного світогляду українців, але серед доповідей слід відзначити й роботи з етнографії кримських татар «12-летний животный календарь у крымских татар» А. Шабашова, гагаузів «Некоторые особенности религиозной культуры гагаузов (на примере с. Александровка Болградского района на Одесчине)», ногайців «Антропонимия как источник реконструкции религиозных верований у ногайцев Буджакской орды» О. Худайбердиева (Аширгельди-гизи).

Перлиною конференції став виступ дитячого фольклорного гурту «Мережка» Харківської гімназії № 6 під керівництвом М. Семенової, дослідницько-виконавського гурту «Муравський шлях» Харківського обласного центру народної творчості, (керівник Г. Лукьянець).

Жвава дискусія розгорнулася навколо доповіді Володимира Склера «Мовленнева

ідентичність сучасних українців: просторові виміри України», де було порушено питання історичного підґрунтя мовної ситуації в Харкові й на Слобожанщині.

Під час роботи конференції було вирішено:

– проводити Спілкою етнологів та фольклористів міста Харкова подібні конференції раз на два роки;

– видавати матеріали цієї конференції та наступних у відповідному фаховому збірнику;

– постійно ознайомлювати з результатами дослідницьких робіт широку громадськість, а також сприяти збереженню і розвитку народної культури на Харківщині;

– звернутися до Харківської обласної адміністрації щодо фінансування викладання у школах області курсу «Народознавство», без якого неможливе формування патріотичного світосприйняття або розширення існуючої програми курсу «Харківщинознавство» темами з вивчення народної культури регіону та питань толерантності.

Організатори конференції розраховують на подальшу співпрацю науковців, громадськості міста, представників влади та засобів масової інформації, які мають об'єднати свої зусилля щодо увічнення і вшанування пам'яті знаного дослідника Петра Іванова як на території Слобожанщини, так і в Куп'янському районі зокрема.